МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»
(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра **« Філософії »**
(найменування кафедри, яка відповідає за дисципліну)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан ФЕУ
Владислав КОРОЛЬКОВ
«28» 08 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 36 Філософія
(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 073 «Менеджмент»
(код і найменування спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) «Менеджмент організацій та адміністрування»
(назва освітньої програми (спеціалізації))

факультет економіки та управління
(найменування інституту, факультету)

мова навчання державна

2022 рік

Робоча програма _Філософія_ для студентів
(назва навчальної дисципліни)
спеціальності 073 «Менеджмент»,
освітня програма (спеціалізація) «Менеджмент організацій та адміністрування».
(назва освітньої програми (спеціалізації))

«16» червня, 2022 року - 22 с.

Розробники: Олександр ПОВЗЛО, доцент кафедри філософії, канд. філос. н,, доцент
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
філософії

Протокол від «20» 06 2022 року № 12

Завідувач кафедри філософії
(найменування кафедри)

«20» 06 2022 року _____ (Ольга БОНДАРЕНКО)
(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки та управління
(найменування факультету)

Протокол від «29» 08 2022 року № 37

«29» 08 2022 року Голова _____ (Владислав КОРОЛЬКОВ)
(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Узгоджено групою забезпечення освітньої програми «Менеджмент організацій та адміністрування»

«29» 08 2022 року Керівник групи _____ (Тетяна ПУЛІНА)
(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

*Якщо дисципліна викладається невипусковою кафедрою

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань,
спеціальність, освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 3,0.</td><td>Галузь знань
<u>07 управління та адміністрування</u></td><td colspan="2">обов’язкова</td></tr>
<tr><td>Модулів – 2.</td><td rowspan="5">Спеціальність (освітня програма, спеціалізація)
<u>073 менеджмент,</u>
<u>менеджмент організацій і адміністрування</u></td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 2.</td><td>2-й</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – 90 год.</td><td>4-й</td><td>4-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="8">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 3 год.,
самостійної роботи студента – 3 год.</td><td rowspan="8">Освітній ступінь:
бакалавр</td><td>30 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>15 год.</td><td>2 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>–</td><td>–</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>45 год.</td><td>70 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання: 14 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: екзамен</td></tr>
</table>

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 31% до 69%, для заочної форми навчання – 1% до 99%.

2. Мета навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування філософської культури мислення, засвоєння студентами базових теоретичних знань та практичних навичок, застосування філософсько-логічної методології при розв'язанні завдань суспільної й індивідуальної життєдіяльності, щоб студенти, майбутні спеціалісти, бакалаври, науковці, збагатили свій інтелектуально-творчий потенціал знаннями:

а) на понятійному рівні - теоретичним порозумінням основних тенденцій розвитку філософії, діалектики, логіки, їх історії і культури мислення, їх основних сучасних напрямків, шкіл, концепцій, а також засвоїли загальну теорію пізнання та абстрактно-логічну теорію мислення на категоріальному рівні;

б) на фундаментальному рівні – системним порозумінням фундаментальних основ філософії змісту філософії, логіки і методології пізнання та мислення, їх сутності, предмету та структури, їх історії формування;

в) на практично-творчому рівні – індивідуально-особистісним, суб'єктивним, самостійним (неординарним, нестандартним) порозумінням філософії як світоглядної системи знань, цінностей, ідей, ідеалів, та як логіки мислення та здійснення «правильних діянь», які повіни бути спрямовані на професійне управління економікою, підприємництвом, персоналом, на перебудову дійсності

Завдання дисципліни:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати **загальні компетентності (**що означає):

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

й отримати **фахові компетентності** (що означає):
СК6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
СК7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.
СК13. Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності.
СК14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.
СК15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.
Очікувані програмні результати навчання:

ПРН1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

ПРН12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

ПРН14. Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації.

ПРН15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

Активне вивчення студентом навчальної дисципліни «**Філософія**» в результаті чого студент повинен ***знати:***

– структуру філософського знання, основні філософські та логічні категорії (поняття), проблеми, імена;
– мати базові уявлення про основи філософії, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості;
– основні течії та напрями в історії філософії;
– основні етапи розвитку історичного розвитку філософії, логіки, економіки, права, релігійних уявлень людства; засвоїти світоглядно-гуманістичний зміст філософії, її людинотворчу природу;
– оволодіти філософсько-логічним способом мислення, основними філософськими принципами та першоджерелами;

– розуміти причинно-наслідкові зв’язки розвитку суспільства та життєдіяльності людини у ньому.

вміти:

– практично використовувати основні філософсько-логічні категорії мислення, спираючись на зв’язок філософії з дійсністю;

– змістовно аналізувати основні напрями та течії філософії, зокрема, такі що репрезентують сучасний світ;

– досліджувати соціальні явища, вміти успішно рішати життєві проблеми та труднощі, з методологічної позиції позитивного використовування основ прикладної філософії («філософії, логіки і культури управління»), аналізувати основні процеси та явища зовнішнього та внутрішнього світу людини; опрацьовувати різноманітні джерела інформації, формувати власну точку зору, робити висновки, приймати рішення;

– будувати універсальну макромодель соціальної дійсності у процесі суспільної діяльності та особистого життя;

– аналізувати й обґрунтовувати філософські, соціальні, політичні, правові й інші особливості українського суспільного життя та української національної ідеї;

– застосовувати набуті знання у професійній і соціальній діяльності, що до управління самим собою, іншою людиною, групою, колективом; застосовувати їх при аналізі нагальних проблем сьогодення.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософія як фундаментальна система знання. Історія і логіка філософського мислення. Філософія, світогляд, наука.

Тема 1.1. Вступ до предмету «Філософія». Етимологія. Історичні етапи розвитку філософії. Структура філософського знання.

Що таке філософія та навіщо вона. Основні "визначення" філософії. Історичні етапи розвитку філософії. Основні поняття і категорії філософії: «людина», «буття», «свідомість», «самосвідомість». Структура філософського знання. Коло філософських проблем: «людина – світ» як предмет філософії, проблема буття, проблема свідомості та мислення, проблема пізнаванності світу тощо. Філософія у системі культури. Філософія і людське мислення. Функції та роль філософії у сучасному світі.

Тема 1.2. Що таке філософія мислення і світоглядні цінності.

Специфіка філософського знання (філософії як системи знання людини про світ) та природа філософських проблем. "Вічні" питання філософії: проблема смерті та безсмертя людини, проблема людського щастя, проблема сенсу людського життя й інші. Філософія як історія виникнення та розвитку

філософських напрямків, систем, шкіл, проблем. Історичні системи знання (й типи світогляду історичної людини) – міфологія, релігія, наука – та філософія.

Тема 1.3. Специфіка філософсько-культурологічної моделі стародавнього мислення: Захід (античність) та Схід (давня Індія та давній Китай).

Давній світ як Давній Схід. Особливості філософствування на Давньому Сході. Східна парадигма філософського знання: витоки і джерела формування. Картина світобудови, згідно з давньосхідною філософією, та місце людини у ній. Основні поняття східної філософії: «сансара», «нірвана», «карма», «атман», «брахман», «медитація» й ін. Шляхи духовного розвитку людини у філософії Давньої Індії. медитація, нірвана. Даршани давньоіндійської філософії. Філософія Давнього Китаю: основні філософські школи, напрямки, проблеми. Основні поняття давньокитайської філософії: «дао», «де», «гуни», «інь», «ян», «змінення». Місце людини в світі у філософії даосизму. Соціальн-політична проблематика у філософії Давнього Китаю: моїзм, легізм, конфуціанство.

Тема 1.3. Специфіка філософії класичного західного світу (класичної парадигми філософствування): Античність, Середні віки, Новий час.

Специфіка філософії епохи Античності. Становлення філософської проблематики: досократики. Проблема першооснови світу: Фалес, Анаксимен, Анаксимандр. Натурфілософія та космоцентризм Античності. Зародження діалектики: Геракліт. Елементи наукового мислення: Піфагор. Парадокси могутності людського розуму: Зенон Елейський. Народження філософії людини (софісти, Сократ): формула «людина – міра усіх речей» софістів та формула «Пізнай себе!» Платон: «вчення про ідеї» та теорія ідеальної держави. Філософська система Аристотеля (метафізика, формальна логіка). Стоїки, епікурейці, скептики, кініки (циніки) й інші.

Змістовий модуль 2. Філософсько-логічні закони, принципи, категорії діалектики правила і культура правильного мислення і управління людиною.

Тема 2.1. Сутність та специфіка філософії Нового часу. Людське «Я» Нового часу: гносеологічний вимір людини («Розум, що Пізнає» Нового часу). Формула «знання є силою, якщо воно істинно» Ф.Бекона. «Cogito ergo sum» («мислю, отже, існую») Р.Декарта. Політична філософія Нового часу: Н.Макіавеллі, Т.Гоббс, Дж.Локк. Логіка формування класичного поняття «держава». Теорія «суспільного договору» між державою та суспільством (людиною) Дж.Локка. Філософія марксизму.

Тема 2.2. Сутність діалектичного підходу до розвитку філософії мислення (німецька класична філософія XIX століття). Ірраціональна філософія Новітнього часу.

Німецька класична філософія – І.Кант, Г.Гегель. Філософська система абсолютного ідеалізму Г.Гегеля. Діалектико-матеріалістична концепція суспільства. Проблема людини у філософії марксизму. Категорії, закони і принципи діалектики. Проблема філософської істини в діалектико-матеріалістичній концепції суспільства (та людини) марксизму. Основні напрямки і школи західної сучасної філософії.

Тема 2.3. Українська система філософського мислення.

Витоки, джерела та етапи становлення української філософії. Філософські думки в епоху Київської Русі. Антропологічна традиція у Києво-Могилянської Академії. Оформлення принципу кордоцентризму в українській філософії: Г.Скоровода про «дві натури, три світи», про «сродну працю». Серце, розум, віра у філософії П.Юркевича. Філософські обрії української культури XVIII-XIX ст. Початок розробки філософії української ідеї. Кирило-Мефодіївське товариство. Академічна філософія в Україні кінця XIX - початку XX ст. Феномен радянської філософії. Київська антропологічна школа: В.Табачковський, Г.Волинка й ін. Філософські розвідки соціально-політичного життя у сучасній Україні. Аналітична тенденція у розвитку української філософії XXI ст. (М.Попович, С.Кримський й ін.).

Тема 2.4. Філософські аспекти правильного мислення і дій системі управління діяльністю людей

Питання логічного зв'язку майбутньої спеціальності «управління персоналом та адміністрування» з філософією. Проблеми про соціально-філософські аспекти категорії «управління» в цілому, тобто в чистому, але філософському вигляді. Яким чином в сучасних умовах повинна здійснюватися філософська ідеологія управлінської діяльністі як на мікро-, так на макро-рівнях людської цивілізації, типи та види, основні закони і принципи управління. Філософський аналіз та характеристики основних рис сучасного менеджера-керівника, визначення філософської моделі «успішного» менеджера. Основні помилки, які присутні в управлінні підприємствами, колективами, людьми.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів й тем	Кількість годин											
	денна форма						*заочна форма*					
	разом	у тому числі					разом	у тому числі				
		лк	пр	лаб	інд	с.р.		лк	пр	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Філософія як фундаментальна система знання. Історія і логіка філософського мислення. Філософія, світогляд, наука.												
Тема 1.1. Вступ до предмету «Філософія». Етимологія. Історичні етапи розвитку філософії. Структура філософського знання.	14	6	4			4	16	2	-		4	10
Тема 1.2. Що таке філософія мислення і світоглядні цінності.	12	4	3			5	12	-	-		2	10
Тема 1.3. Специфіка філософсько-культурологічної моделі стародавнього мислення: Захід (античність) та Схід (давня Індія та давній Китай).	12	4	2			6	11	-	-		1	10
Разом за змістовим	38	14	9			15	39	2	-		7	30

модулем 1												
Модуль 2												
Змістовий модуль 2. Філософсько-логічні закони, принципи, категорії діалектики правила і культура правильного мислення і управління людиною.												
Тема 2.1. Сутність та специфіка філософії Нового часу.	12	4	2			6	15	2	-		3	10
Тема 2.2. Сутність діалектичного підходу до розвитку філософії мислення (німецька класична філософія XIX століття). Іраціональна філософія Новітнього часу.	16	6	4			6	12	-	-		2	10
Тема 2.3. Українська система філософського мислення.	12	4	-			8	10	-	-		-	10
Тема 2.4. Філософські аспекти правильного мислення і дій системі управління діяльністю людей.	12	2	-			10	14	-	2		2	10
Разом за змістовим модулем 2	52	16	6			30						
Усього годин	90	30	15			45	90	4	2		14	70

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Що таке філософія і навіщо вона? Коло філософських проблем.	5
2	Специфіка філософії Давнього Сходу та Античності.	2
3	Основи філософського мислення і науки Нового часу.	2
4	Діалектика як вчення про розвиток та загальний зв'язок. Специфіка німецької класичної філософії та філософії марксизму.	2
5	Специфіка сучасної західної філософії.	2
6	Специфіка сучасної української філософії кінця Х – ХХ століть.	2
Разом:		15

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія буття, природи та людини. Основне запитання філософії і його дві сторони. Проблема пізнання в філософії	3

	та наукове пізнання. Філософська проблема пізнаваності світу.	
2	Основи філософії Давнього Сходу.	4
3	Основи філософії Античності.	4
4	Основи філософії Середніх віків та філософії епохи Відродження.	4
5	Основи філософії і науки Нового часу. Політична філософія як феномен Нового часу.	6
6	Німецька класична філософія XVIII – першої половини XIX століття. Діалектика як вчення про розвиток та загальний зв'язок. Основи філософії марксизму.	6
7	Основи сучасної західної філософії (кінця XIX-поч.XXI ст.).	8
8	Основи сучасної української філософії кінця X – XX століть.	10
Разом:		45

9. Індивідуальні завдання

Для студентів денної форми навчання – не передбачені.

Для студентів заочної форми навчання – контрольна робота.

10. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

– розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;
– пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
– бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
– ілюстрація – для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);
– практична робота – для використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань;

– аналітичний метод – мисленнєвого або практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;

– індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;

– дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;

– проблемний виклад матеріалу – для створення й розв'язання проблемної ситуації.

11. Очікувані результати навчання з дисципліни

В першу чергу, це формування високої світоглядно-методологічної культури мислення, інтелекту; - формування цілісного уявлення про особливості змісту та проблематики філософії, логіки і культури мислення; - формування навичок творчого мислення, вміння доводити та відстоювати свою думку; - формування у студентів вміння та навиків **управління** самим собою, іншою людиною, групою, колективом, суспільством на основі застосування студентами навчально-теоретичної бази, яку вони повинні отримати (активно «розпредметити») у процесі засвоєння основних положень курсу «Філософія» («Філософія, логіка, культура мислення людини (суб'єкта управління»).

12. Засоби оцінювання

Для студентів денної форми навчання: письмове опитування на лекціях, усне опитування на семінарських заняттях, захист завдання з СРС, аудиторна контрольна робота, аудиторне тестування, проведення двох підсумкових рубіжних контролів.

Для студентів заочної форми навчання: захист контрольної роботи, усне опитування на консультаціях.

Кожний змістовний модуль оцінюється за 100-бальною системою.

Оцінювання академічних успіхів студента з дисципліни «Філософія» здійснюється за такими критеріями та у відповідності до такої методики:

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	**Оцінка**	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	**для заліку**
60 – 100	60 – 100	зараховано
0 – 59	незадовільно	не зараховано

	Лекції	Семінарські (практичні) заняття	Самостійна робота студента	Підсумкове рубіжне опитування	
Найменування завдань	Відвідування та відповіді на запитання з місцю, зміст конспекту	Виконання домашніх завдань, виступи з докладами, участь у діагностиці мислення та інтелекту, рішення задач, зміст конспекту	Активна робота по плану: позитивне засвоювання матеріалу, відповіді на контрольні тести та ключові запитання, рішення проблемних ситуацій, задач	Письмові відповіді на запитання відповідно екзаменаційним білетам	*Разом*
Лекції Семінари Самостійна робота студента Підсумкове рубіжне опитування	10	15	15	60	100

Підсумкова оцінка за семестр визначається як середня двох підсумкових рубіжних контролів за перший та другий змістовні модулі.

Екзамен проводиться за наявності незадовільної підсумкової оцінки або за вибором студента, та містить: /разом 12 запитань/ чотири теоретичних запитання, вісім тестових запитань.

13. Критерії оцінювання:

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				60	100
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3		Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4		
7	8	5		5	5	5	5		

Т1, Т2 ... Т8 – теми змістових модулів.

14. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки з вивчення змістовних модулів дисципліни "Філософія", що виносяться на самостійну роботу студента (денна форма навчання) [Текст] / Укл.: Бондаренко О.В., Головко Л.В., Тарадайко С.М., Володін П.В., Арсентьєва Г.О., Бондаревич І.М. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2008. – 114 с.
2. Методичні рекомендації до семінарських занять з курсу "Філософія" для усіх форм навчання (творчі завдання та вправи) [Текст] / Укл.: Бондаревич І.М., Ємельяненко Є.О. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2011. – 62 с.
3. Методичні рекомендації з підготовки до семінарських занять з дисципліни «Філософія» (для студентів денної форми навчання всіх спеціальностей ЗНТУ) [Текст] / Укл.: Арсентьєва Г.О., Бондаревич І.М., Головко Л.В., Дєвочкіна Н.М., Ємельяненко Є.О., Коваль В.М. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2014. – 58 с.
4. Навчально-методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Філософія» (для студентів-бакалаврів заочної форми навчання всіх спеціальностей ЗНТУ) [Текст] / Укл.: Бондаренко О.В., Бондаревич І.М., Головко Л.В., Ємельяненко Є.О., Повзло О.М, Тарадайко С.М. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2015. – 58 с.
5. Конспект лекцій з дисципліни «Філософія» [Текст] / Г.О. Арсентьєва, О.В. Бондаренко, І.М. Бондаревич, Л.В. Головко, П.В. Володін, Н.М. Дєвочкіна, Є.О. Ємельяненко, О.М. Повзло, С.М. Тарадайко. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2015. – 143 с.
6. Повзло О.М. Навчально-методичний комплекс з курсу "Логіка"

Запоріжжя: ЗНТУ, 2003. - 50с.

7. Повзло О.М. Навчально-методичний комплекс з курсу "Логіка" для самостійної роботи студентів. Запоріжжя: ЗНТУ, 2007. – 48с.

8. Повзло О.М. Методичні рекомендації до планів семінарських занять з курсу “Логіка” (для студентів денної та заочної форми навчання). Запоріжжя: ЗНТУ, 2014. – 90 с.

15. Рекомендована література

Базова

1. Бичко А.К. Історія філософії. Підручн. / А.К. Бичко, І.В. Бичко, В.Г. Табачковський. – К.: Либідь, 2001. – 408 с.
2. Буслинський В.А. Основи філософських знань. Підручн. / В.А. Буслинський, П.І. Скрипка. – Львів: Новий Світ, 2010. – 352 с.
3. Васянович Г. Вступ до філософії / Г. Васянович. – Львів: Норма, 2001. – 216 с.
4. Вандишев В.М. Філософія: екскурс в історію вчень і понять: Навч. пос. / В.М. Вандишев. – К.: Кондор, 2005. – 474 с.
5. Воронкова В.Г. Філософія: Навч. пос. / В.Г. Воронкова. – К.: Професіонал, 2004. – 464 с.
6. Вступ до філософії: Кредитно-модульний курс (навч.-метод. пос. для студ. заочників) / [Л.О. Алексєєва, З.О. Борисова, Т.О. Андрєєва, З.Р. Іващук; За ред. Л.М. Нікітіна]. – К.: Центр навч. літератури, 2008. – 256 с.
7. Вступ до філософії / [Г.І. Волинка, В.І. Гусєв, І.В. Огородник, Ю.О. Федів]. – К.: Вища школа, 1999. – 624 с.
8. Горський В.С. Історія української філософії / В.С. Горський. – К., 1996.
9. Захара І.С. Українська філософія: Навч. пос. / Ігор Захара – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2014. – 354 с.
10. Ільїн В.В. Філософія: Підручник: у 2 ч. / В.В. Ільїн, Ю.І. Кулагін. – К.: Альтерпрес, 2002. – Ч.1. Історія розвитку філософської думки – 464 с.; Ч.2. Актуальні проблеми сучасності – 480 с.
11. Касьян В.І. Філософія: Навч. пос. / В.І. Касьян. – К.: Знання, 2004. – 400 с.
12. Кондзьолка В.В. Історія середньовічної філософії: Навч. пос. / В.В. Кондзьолка. – Львів: Світ, 2001. – 320 с.
13. Кремень В.Г. Філософія: мислителі, ідеї, концепції. Підручн. / В.Г. Кремень. – К.: Книга, 2005. – 528 с.
14. Кремень В.Г. Філософія: Логос, Софія, Розум. Підручн. / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – К.: Книга, 2007. – 432 с.
15. Кунцман П. Философия: справочник / П. Кунцман. – К., 2002. – 272 с.
16. Лук’янець В.С. Філософський постмодерн: Навч. пос. / В.С. Лук’янець, О.М. Соболь. – К., 1998.

17. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: онтологія людини. Навч. пос. / В.Г. Нестеренко. – К., 1995.

18. Огородник І.В. Історія філософської думки в Україні: Курс лекцій / І.В. Огородник, В.В. Огородник. – К., 1999.

19. Пазенок В.С. Філософія. Навч. пос. / В.С. Пазенок. – К.: Академвидав, 2008. – 280 с.

20. Петрушенко В.Л. Філософія. Курс лекцій: Навч. пос. / В.Л. Петрушенко. – Львів: Новий Світ, 2000, 2005. – 506 с.

21. Петрушенко В.Л. Філософський словник: терміни, персоналії, сентенції / В.Л. Петрушенко. – Львів: Новий Світ, 2011.

22. Причепій Є.М. Філософія: Підручн. [Текст] / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. – К.: Академвидав, 2009. – 592 с.

23. Социальная философия: Учебн. / Под общ. ред. В.П. Андрущенко, Н.И. Горлача. – К.-Харьков, 2002.

24. Старовойт І.С. Філософія / І.С. Старовойт, Т.О. Сілєва, Г.О. Орендарчук. – Тернопіль, 1997.

25. Томпсон М. Восточная философия: Пер. с англ. / М. Томпсон. – М., 2000.

26. Філософія: Підручн. / [Г.А. Заїченко, В.М. Сагатовський, І.І. Кальний, В.І. Даниленко; за ред. Г.А. Заїченка й ін.]. – К.: Вища школа, 1995. – 455 с.

27. Філософія: Навч. пос. / За ред. І.Ф. Надольного. – К.: Вікар, 2001. – 457 с.

28. Філософія: світ людини. Курс лекцій. Навч. пос. – К.: Либідь, 2004. – 337 с.

29. Філософський словник соціальних термінів / За ред. В.П. Андрущенка. – Харків: РИФ, 2005. – 372 с.

30. Філософія / За ред. М.Г. Горлача. – Харків: Консул, 2000. – 672 с.

31. Філософський енциклопедичний словник Ін-т філософії ім. Г.С.Сковороди НАНУ. – К.: Ґенеза, 2002. – 502 с.

32. Філософська думка в Україні: Бібліогр. словн. / В.С. Горський, М.Л. Ткачук, В.М. Нічик й ін. – К.: Пульсари, 2002. – 244 с.

33. Хамітов Н. Історія філософії: проблема людини. Навч. пос. / Н. Хамітов, Л. Гармаш, С. Крилова С. – К., 2000.

34. Ярошовець В.І. Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму. Підручн. / В.І. Ярошовець. – К.: Знання України, 2004. – 214 с.

Допоміжна

1. Андрущенко, В.П. Історія соціальної філософії (західноєвропейський контекст): Підручн. для студ. в.н.з. / В.П. Андрущенко. – К.: Тандем, 2000. – 416 с.

2. Андрущенко, В.П., Губерський Л.В., Михальченко М.І. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручник для в.н.з. / В.П. Андрущенко, Л.В. Губерський, М.І. Михальченко. – К.: Генеза, 2006.

3. Арон Р. Вступ до філософії історії: Пер. з франц. / Р. Арон. – К., 2005.

4. Афонов А.П. Філософія: навч. пос. для студентів нефілософських спеціальностей [Текст] / А.П. Афонов. – Маріуполь: ПДТУ, 2014. – 175 с.

5. Баумейстер А. Вступ до філософських студій, або інтелектуальні подорожі до країни Філософії. / А. Баумейстер. – К.: Мала академія Наук України, 2017. – 238 с.

6. Бондаревич І.М. Філософія: діалог мислителів, епох, цивілізацій / І.М. Бондаревич. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2012.

7. Валуйський О.О. Практикум з філософії / О.О. Валуйський. – К.: КНТЕУ, 2003. – 243 с.

8. Вільчинський Ю.М. Розвиток філософської думки в Україні. Текст лекцій / Ю.М. Вільчинський, С.В. Вільчинська, М.Г. Скрипник. – Львів, 1991.

9. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну / Ю. Габермас. – К., 2001.

10. Горський В. Філософія в українській культурі (методологія та історія) / Вілен Горський. – К.: Центр практичної філософії, 2001. – 236 с.

11. Гьосле В. Практична філософія у сучасному світі: Пер. з нім. / В. Гьосле. – К., 2003.

12. Дахній А.Й. Нариси історії західної філософії XIX-XX ст.: Навч. пос. / Андрій Дахній. – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2015 – 486 с.

13. Делез Ж. Что такое философия? / Ж. Делез, Ф. Гваттари. – М.-СПб., 1998.

14. Довгань А. Філософія: лекційний курс для аспірантів техн. спец. (конспективний виклад) / А.О. Довгань. – Тернопіль: Вид-во ТНТУ ім. Івана Пулюя, 2015.

15. Драч І.Ф. Григорій Сковорода / І.Ф. Драч, С.В. Кримський, М.В. Попович. – К., 1984.

16. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. У 4-х т. – К.: Дух і літера, 2009-2017.

17. Зарубіжна філософія XX ст. (читанка) / Під ред. Г.І. Волинки. – Кн. 1-6. – К.: Генеза, 1993.

18. Іванова К. Філософія: кредитно-модульний курс: Підручн. для студ. в.н.з. / К.А. Іванова [та ін.]; за заг. ред. К.А. Іванової. – Х.: НФаУ: Золоті сторінки, 2014. – 472 с.

19. Історія філософії: Підручн. / Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; за ред. В.І. Ярошовця. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2002. – 774 с.

20. Кессиди Ф.Х. От мифа к логосу (становление древнегреческой философии) / Ф.Х. Кессиди. – М., 1992.

21. Козьмук Я. Філософія: Навч. посіб. / Я. Козьмук, О. Задубрівська. – Чернівці: Рута, 2012. – 139 с.

22. Кулик О.В. Філософія: Навч. пос. для в.н.з. III-IV рівнів акредитації / О.В. Кулик. – Дніпропетровськ: Монолит, 2013. – 692 с.

23. Лаэртский Диоген. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов / Диоген Лаэртский. – М., 1979. – 556 с.

24. Лой А. Основи практичної філософії: Підручн. / А. Лой, А. Баумейстер, Т. Ящук. – К.: Салій В.В., 2016.

25. Лук Н.И. Философская культура Украины / Н.И. Лук. – К., 1990.

26. Льюис Дж.Г. Античная философия: от Фалеса до Сократа / Дж.Г. Льюис. – Мн., 1997.

27. Мамардашвили М.К. Как я понимаю философию: Сборник / М.К. Мамардашвили. – М.: Прогресс, 1990. – 368 с.

28. Мовчан С. Основи філософії техніки та технології: Навч. пос. для студ., магістрантів та аспірантів вищ. техн. навч. закл. / С.П. Мовчан, О.К. Чаплигін. – Х.: Форт, 2013. – 315 с.

29. Огородник І.В. Українська філософія в іменах / І.В. Огородник, М.Ю. Русин. – К., 1997.

30. Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия? / Х. Ортега-и-Гассет. – М., 1991.

31. Пролеев С.В. История античной философии / С.В. Пролеев. – К., 2001.

32. Петрук Н. Філософія: Навч. пос. для студ. в.н.з. / Н.К. Петрук, А.Б. Борканюк. – Хмельницький: ХНУ, 2012. – 283 с.

43. Повзло О.М. Діалектика інститутів виховання і освіти та інститутів держави в формуванні особистості // Культурологічний вісник: науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянщини. - Запоріжжя – Вип №19. - 2007. – с.75-83.

44. Повзло О.М. Толерантність у контексті розвитку культури // Збірник наукових праць з матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції «Толерантність міжконфесійних відносин». – 26 жовтня 2007 р. - ЗГІА. – Запоріжжя.

45. Повзло О.М. «Про метаморфози» розвитку культури // Культурологічний вісник: науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянщини. - Запоріжжя – Вип №20. - 2008. – с.100 - 109.

46. Повзло О.М. Толерантність и «таїнство покаяння» // Збірник наукових праць з матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції «Толерантність міжконфесійних відносин». – 24 жовтня 2008 р. - ЗГІА. – Запоріжжя.

47. Повзло О.М. Філософсько-теоретичний аналіз ірраціональної моделі культури: Ф. Ніцше // Культурологічний вісник: науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянщини. - Запоріжжя – Вип. №22. - 2009. – с.134 - 142.

48. Повзло О.М. Діалектика об’єктивного і суб’єктивного в освітньо-виховній політики // Збірник наукових праць з матеріалів "Тижня науки". - 26 квітня 2009р. – ЗНТУ. – Запоріжжя.

49. Повзло О.М. Які технології освіти необхідні українській педагогіки ? // Збірник наукових праць. Гуманітарний вісник Запорізької державної академії. – Запоріжжя: ЗДІА. – Випуск №37. – 2009. – с.135-143.

50. Повзло О.М. Філософські аспекти культурології // Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Державна етнонаціональна політика: правові та культурологічні аспекти в умовах Півдня України». — ЗНТУ. – 1-3 жовтня. - Запоріжжя. – 2009.

51. Повзло О.М. Філософські проблеми культурології // Культурологічний вісник науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянщини. – Запоріжжя – Вип. №25. - 2010. – с.124 - 132.

52. Повзло О.М. Про місце і роль духовності у філософії Н. Бердяєва // Збірник наукових праць з матеріалів "Тижня науки". - 20 квітня 2010р. – ЗНТУ. – Запоріжжя.

53. Повзло О.М. Філософські аспекти проблем екології, ресурсів, народонаселення через призму роботи А. Д. Сахарова «Мир через полвека» // Збірник наукових праць. Гуманітарний вісник Запорізької державної академії. – Запоріжжя: ЗДІА. – Випуск №43. – 2010. – с.34-48.

54. Повзло О.М. Діалектика категорій «загальнолюдське» та «класове» // Збірник наукових праць з матеріалів "Тижня науки". - 16 квітня 2011р. – ЗНТУ. – Запоріжжя.

55. Повзло О.М. Методологія викладання філософії в вузах // Матеріали міжнародної науково-теоретичної конференції «Вдосконалення методології соціального пізнання, змісту та методики викладання філософських дисциплін на гуманітарних факультетах ВНЗ». – 21-22 квітня 2011 року м. Запоріжжя.

56. Повзло О.М. Марксистський «вектор» діалектики освіти в системі ринкових відносин // Культурологічний вісник: науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянщини. - Запоріжжя – Вип. №27. - 2011. – с.141 - 146.

57. Повзло О.М. Філософсько-діалектичний сенс категорії «загальнолюдське» / Культурологічний вісник: науково-теоретичний Щорічник Нижньої Наддніпрянщини. - Запоріжжя – Вип. №28. - 2012. – с.132 - 137.

58. Ратніков В. Основи філософії науки і філософії техніки: Навч. пос. – Вінниця: ВНТУ, 2012. – 291 с.

59. Реале, Дж. Западная философия от истоков до наших дней / Дж. Реале. – СПб., 1994.

60. Ситник О. Культурна антропологія: походження людини і суспільства: Пос. для студ. / Олександр Ситник. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2012. – 179 с.

61. Современная западная философия: Словарь / Сост.: В.С. Малахов, В.П. Филатов. – М.: Политиздат, 1991. – 414 с.

62. Сосна В. Філософія: Навч. пос. / В.П. Сосна. – Вид. 2-ге, випр. – Хмельницький: ХНУ, 2009. – 386 с.

63. Стивенсон Д. Восточная философия: Пер. с англ. / Джей Стивенсон. – М.: АСТ Астрель, 2005. – 400 с.

64. Тэйчман Дж. Философия: руководство для начинающих / Дж. Тэйчман, К. Эванс. – М.: Инфра-М, 1998. – 248 с.

35. Философия: Учебн. для вузов / Под общ. ред. В.В. Миронова. – М.: Норма, 2005. – 911 с.

65. Філософія: навч. посіб. для аспірантів і здобувачів / за наук. ред. А.В. Арістової і С.В. Синякова. – К.: НТУ, 2013. – 245 с.

66. Філософія: Підручн. / О.Л. Воронюк. – 3-є вид., переробл. та допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 216 с.

67. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): Навч. пос. / за ред. Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – 624 с.

68. Фрейд, З. Психоанализ. Религия. Культура [Текст] / З. Фрейд. – М., 1992.

69. Чешко В. Філософія: Навч. пос. / О.М. Кузь та ін.; за заг. ред. В.Ф. Чешка. – Харків: Вид-во ХНЕУ, 2013. – 263 с.

70. Шевченко С. Автентичність людського буття у філософії екзистенціалізму / С.Л. Шевченко. – К.: Ін-т філософії ім. Г.С.Сковороди НАНУ, 2012. – 205 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Електронні посібники з філософії. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/filosofiya/.
2. Матеріали з філософії в Україні сьогодення. – Режим доступу: http://www.philosophy.ua/.
3. Електронна бібліотека з філософії («філософія без меж»). – Режим доступу: http://platonanet.org.ua/load/knigi_po_filosofii/2.
4. Шпаргалка з філософії («сесія без проблем»). – Режим доступу: http://sesia.in.ua/archives/345.